

Schoolvoorbeeld op de Dag van de Lerarenopleider De Noord-Hollandse Samenscholing

Theorie en praktijk optimaal met elkaar verbinden. Dat is waar het in het samen opleiden toch vooral om draait. Een partnerschap in Noord-Holland slaagt er verrassend goed in om dat voor elkaar te krijgen. Studenten, leerkrachten, opleiders en onderzoekers leren daar van elkaar en met elkaar, in onderlinge afhankelijkheid en gelijkwaardigheid. Maak kennis met de Noord-Hollandse Samenscholing.

Wie in de dikke Van Dale het woord ‘samenscholing’ opzoekt, krijgt als enige nadere uitleg het volgende te lezen: ‘Volgens het Wetboek van Strafrecht (artikel 186) een misdrijf waaraan men zich schuldig maakt als men, bij een oploop, zich niet onmiddellijk na het derde door het bevoegde gezag gegeven bevel verwijdert’. In Alkmaar en wijde omgeving trekt men zich van deze negatieve connotatie niets aan, getuige de naam van het partnerschap dat daar verantwoordelijk is voor de opleiding van aanstaande leraren: de Noord-Hollandse Samenscholing, afgekort NHS. Een heuse geuzennaam dus, en over geuzen gesproken: sinds de Tachtigjarige Oorlog weten we maar al te goed dat uitgerekend in Alkmaar de victorie begint ...

Intensieve samenwerking

In de NHS bundelen Hogeschool Inholland Alkmaar en vijf schoolbesturen benoorden het Noordzeekanaal hun krachten om aspirant-docenten *samen* op te leiden. Stichting Opspoor is een van die schoolbesturen, en net als de andere vier doet het sinds februari 2021 met drie scholen mee. Intensieve samenwerking tussen studenten, schoolopleiders en instituutopleiders is het uitgangspunt van een opleidingsmodel waarin iedereen van elkaar leert om zo de kwaliteit van de toekomstige leraren en daarmee van het onderwijs in z’n totaliteit naar een hoger niveau te tillen. Het model dat de NHS hanteert, kent bovendien nog een extra dimensie: een lectoraat ‘Pedagogische Opdracht’: een groep onderzoekers die het functioneren van de opleiders en begeleiders tegen het licht houdt en in voorkomende gevallen voor extra verdieping kan zorgen.

Hun eigen Janneke

Daniëlle Ooteman, docent Praktijktrainingen bij Hogeschool InHolland, is de instituutopleider van dienst op een van de drie Opspoorscholen, obs Willem Eggert in Purmerend. Desgevraagd schetst zij in het kort het model dat de NHS daar hanteert: “Onze studenten gaan niet vier, maar drie dagen naar de lerarenopleiding Hogeschool Inholland in Alkmaar.

De vierde dag, donderdag, lopen zij stage op een van de opleidingsscholen, en op vrijdag zijn ze daar ook, maar dan met het hele leerteam waar ze deel van uitmaken. In zo'n leerteam zitten ongeveer een dozijn studenten, eerste- en tweedejaars samen, plus de instituutsopleider – ik in dit geval – en de bovenschoolse schoolopleider.” Die laatste is Petra ten Hagen, die aanvult: “Wij hebben bij Opspoor overigens nog een extra opleider aan het leerteam toegevoegd en op obs Willem Eggert is dat Janneke Karregat: de werkplekopleider. De andere vier besturen hebben dat – nog – niet gedaan, maar alle drie de Opspoor-scholen hebben inmiddels hun eigen Janneke, om het zo uit drukken.”

Flipping the classroom

“We werken aan vier verschillende doelen, die we waarborgen noemen,” zo legt Ooteman nader uit. “Dat zijn het centraal staan van het leren van de student, het aanleren van een onderzoekende houding, het collectief werken in een leerteamverband, en het verbinden van theorie en praktijk. Nee, wat we doen is zeker niet uniek, maar de invulling die de NHS aan het samen opleiden geeft, is van grote waarde voor toekomstige leerkrachten.” Ten Hagen is het roerend met haar eens: “We maken binnen het leerteam optimaal gebruik van de expertises die er in de school zijn. Vorig jaar bijvoorbeeld liepen de studenten stage bij de kleuters en hadden we het over spelend leren. Er is hier een leerkracht die het spel van kleuters geweldig kan begeleiden en zij heeft dat toen voorgedaan. Dat is de kracht van dit model: dat we de praktijk kunnen benutten.” De praktijk die voor de NHS leidend is, zo benadrukt zij: “Wat we doen is *flipping the classroom*: we gaan niet eerst de theorie aanbieden, maar we laten studenten onderzoekend verkennen wat ze aan theorie nodig hebben. Wil je weten of kinderen betrokken zijn? Nou, ga ze observeren, welke signalen krijg je? En ga dan opzoeken wat er in de leerboeken over betrokkenheid te vinden is. En met welke interventies je die kunt vergroten. Wij als opleiders moeten steeds die verbanden helpen leggen tussen theorie en praktijk, niet voor niets de overkoepelende waarborg in ons leermodel.”

Flexibele rollen

Bij aanvang van de NHS lag de rolverdeling tussen de opleiders niet vast, en nu, na acht maanden, is dat in feite nog steeds zo. In die aanvangsfase was er van ‘een Janneke’ nog geen sprake en moesten Ooteman en Ten Hagen samen het wiel uitvinden. Ten Hagen: “Wij zijn er allebei open ingestapt, we vullen elkaar aan, Daniëlle weet meer van de pabo-stof, ik ben meer van de praktijk, maar inmiddels hebben we zo veel van elkaar geleerd dat soms het omgekeerde het geval is. Het groeit naar elkaar toe.” Ooteman beaamt dat en voegt eraan toe: “We hebben een flexibele houding, we hebben vertrouwen in elkaar, en we durven dingen uit te proberen, we hebben zelf ook die onderzoekende houding – *practice what you preach*.” Overigens zien ze zichzelf niet als preacher, maar meer als coach. En sinds de werkplekopleider het leerteam heeft versterkt, zijn er nu drie coaches, het hangt van ieders specifieke expertise af wie het voortouw neemt bij leervragen van de studenten.

Sleutelen

Tot slot: hoe gesmeerd iets ook loopt, het kan altijd nog beter. In het geval van de NHS is er in dat verband een sleutelrol weggelegd voor de vijf besturen in het partnerschap, vindt Ooteman: “Het zou goed zijn als die nog nauwer gaan samenwerken, zodat we nog meer van elkaar kunnen leren. De werkplekopleider is een vondst van Opspoor die misschien navolging kan krijgen. Maar zo zijn er vast ook dingen die wij van de andere vier besturen kunnen leren.” Wat Ten Hagen betreft mag er sowieso nog wel wat gesleuteld worden aan de eisen en criteria waaraan het werk van studenten aan het eind van de rit moet voldoen: “De leeruitkomsten – zoals de leerdoelen bij ons heten – zijn weliswaar ruim geformuleerd, maar daaronder hangt een heel stelsel van indicatoren. En dat werkt beperkend. We willen onderzoekend leren: waar ben je nieuwsgierig naar, wat wil je graag weten? Maar dan moet er een werkstuk ingeleverd worden en komen er opeens allerlei formats om de hoek kijken. Daar willen we meer vrijheid in creëren. Het is nu zelfs zo dat we soms het gevoel hebben dat ‘er iets moet’ terwijl dat helemaal niet zo is!”